

Zbatimi i Konventës së Vjenës të 11 Prill 1980 në Shqipëri

Dr. Ilda MUÇMATAJ¹

Udc: 339.54(100-773:100-775) 339.54(496.5)

Abstract

The United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods purpose is, to facilitate trade between the highly developed countries and those less developed. To create certainty in commercial exchanges between countries that have different legal systems, different economy and social development and to decrease transaction costs in the field of international sales of goods. The Convention, was prepared by the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) and adopted by a diplomatic conference on 11 April 1980. Until 26 September 2014, the Convention has been ratified by 83 countries, resulting $\frac{3}{4}$ of all world trade. While countries such as Britain, India and South Africa have not yet ratified the Convention. This diversity gives a special character to the Vienna Convention, meeting its general purpose to provide a uniform text of law for international sales of goods. The Convention has in its content rules of substantive law governing the formation of the contract, obligations of the parties, remedies for breach of the contract by each of the parties, passing of risk, damages, interest, exemptions, effects of avoidance, preservation of the goods etc.

The Republic of Albania has acceded to the Convention in May 2009 with the law No. 10092 date 09.03. 2009 "For the accession of Republic of Albania in the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods" and it entered in force in 1 June 2010. Accession is performed for all parts of the Convention and the Republic of Albania has made no reservation or declaration.

Key words: *international sale, goods, convention, uniform law, contract.*

Fusha e zbatimit të Konventës.

Dispozitat e Konventës që rregullojnë fushën e zbatimit të saj, të cilat përbëjnë edhe objektin e këtij punimi, përgjithësisht përfshihen në pjesën e Parë të Konventës dhe përcaktojnë se cilat çështje rregullohen nga Konventa dhe cilat përjashtohet nga zbatimi i saj.

Kjo Konventë do të zbatohet vetëm për kontratat tregtare të shitjes që janë lidhur pas hyrjes në fuqi të saj dhe objekti material i kontratës duhet të jenë mallrat. Vetë Konventa, në asnjë nga dispozitat e saj nuk jep përkufizimin e një termi të tillë, por si kriter kryesor për të dhënë një karakter më të gjerë termit "*mallra*"² mund të vijë si rrjedhojë e interpretimit të normave që rregullojnë mungesës të konformitetit (neni 35 i Konventës).

Nëse i referohemi kontratës së Shitjes, në të drejtën shqiptare, në nenin 705 të Kodit Civil, rregullohet kalimi i pronësisë mbi sendet dhe të drejtat ekzistuese por edhe kalimi i pronësisë mbi sendet dhe të drejtat e ardhshme, ku fitimi i pronësisë të tyre bëhet sapo sendi apo e drejta pranohet se ekzistojnë (Neni 706 i Kodit Civil). Sendet mund të jenë të luajtshme apo të

¹ Pedagoge në Fakultetin e Drejtësisë, Universiteti i Tiranës

² Schlechtriem & Schwenger: "*Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*", Third Edition, Oxford University Press (2010), fq. 34.

paluajtshme, individualisht të përcaktuara apo të përcaktuara në gjini. Në termin “*sende*” përfshihen jo vetëm sendet që marrin pjesë lirisht në qarkullimin civil, por edhe ato me qarkullim të kufizuar civil,³ të cilët mund të tjetërsohen sipas procedurave ligjore të caktuara duke u pajisur me parë me lejen apo autorizim të organeve kompetente.⁴

Ndërsa, Konventa e Vjenës në termin “*mallra*” ndryshe nga ligji i brendshëm i Republikës së Shqipërisë nuk përfshin në objektin e saj sendet e pa luajtshme. Sipas Honnold, Konventa ka për objekt të rregullimit të saj objektet e luajtshme dhe të trupëzuara, në momentin e dorëzimit të tyre.⁵ Në këtë term përfshihen të gjitha objektet e reja apo të përdorura,⁶ të cilat mund të jenë objekt i kontratës të shitjes ndërkombëtare të mallrave. Ndërsa jurisprudenca në termin “*mallra*”, nënkupton objektet të cilat në kohën e dorëzimit janë të luajtshme dhe të prekshme të tilla si: qeniet e gjalla,⁷ objektet parafarmaceutike,⁸ gazi,⁹ ushqimet,¹⁰ makinat¹¹ etj.

Megjithatë, në përcaktimin e qëllimit të këtij termi, doktrina ka sugjeruar, që interpretimi i tij nuk duhet të bëhet në bazë të ligjit të brendshëm të shteteve, por duhet të jetë një interpretim i pavarur, autonom,¹² që do të rrjedh nga kuptimi i dispozitave të Konventës.

Sipas Konventës, shitja e dokumenteve, të tilla si: Certifikatat magazinimit të mallrave apo faturat e ngarkesës, të cilat përfaqësojnë mallrat, (në kuptimin e të drejtës së blerësit për tu pajisur me dokumentet e mallit që do të marrin në dorëzim), do të konsiderohet si një shitje mallrash dhe do të përfshihet në fushën e zbatimit të Konventës. Pavarësisht se mund të paraqitet vështirësi për të bërë dallimin e shitjes së mallrave, e cila realizohet nëpërmjet dorëzimit të dokumenteve nga njëra anë dhe shitjes së vetë këtyre dokumenteve nga ana tjetër, rezultati është i njëjti të dyja këto kategori hyjnë në fushën e zbatimit të saj.¹³

Konventa e Vjenës, në nenin 2 të saj përmban një listë të llojeve të shitjeve, që përjashtohen nga zbatimi i saj, ose për shkak të qëllimit të shitjes (mallra të blera për qëllime vetjake, familjare ose shtëpiake), të natyrës së shitjes (shitje përmes ankandit, përbarimit ose përmes rasteve të tjera të zbatimit të ligjit) ose të natyrës së mallrave (pjesëmarrje në pronësi,

³ Nuni A, “*E Drejta e Biznesit*”, (2006), fq. 449-453.

⁴ Si për shembull: armët e gjahut.

⁵ Honnold J. O, “*Uniform Law for International Sales*”, (1982), fq. 52, i cili përkrah qëndrimin se: (“*mallrat që hyjnë në fushën e rregullimit të Konventës duhet të jenë të prekshme, të trupëzuara dhe të mos jenë të drejta të patrupëzuara*”).

⁶ Vendim Gjyqësor Nr. 22 U 4/96, datë 21.05.1996 i Oberlandesgericht Köln, Gjermani. “*Për shitjen e një makinë të përdorur*”.

⁷ Vendim Gjyqësor, Nr. 5, Datë 14.01.1998 i Gjykatës së Apelit të Parisit: “*Objekti i kontratës të shitjes ishin elefantë cirku*”; po ashtu, Vendim Gjyqësor Nr. 4 O 369/99, datë 19 Janar 2001 i Landgericht Flensburg, Gjermani., “*objekti i kontratës të shitjes: dele*”.

⁸ Vendim Nr. 98 CIV 961 RWS, 99 CIV 3607 RWS, Datë: 21 Gusht 2002 i Gjykatës së Distriktit Federal, New York-SHBA, “*objekti i kontratës të shitjes janë produkte farmaceutike klatrat-anti-koagulant*”.

⁹ Vendim Gjyqësor Nr. 10 Ob 518/95. datë: 6 Shkurt 1996 i Oberster Gerichtshof, , “*Objekti i kontratës të shitjes gazi*”.

¹⁰ Vendim Gjyqësor Nr. VIII ZR 159/94, datë: 8 Mars 1995 i Gjykatës së Lartë të Gjermanisë, “*Objekti i kontratës të shitjes midhjet*”.

¹¹ Vendim Nr. 7 U 3771/97, date 28 Janar 1998, i Gjykatës së Apelit të Mynihut, “*Objekt i kontratës të shitjes automobilat*”.

¹² Vendim Nr. -, date 25 Shkurt 2004 i Gjykatës së Padoves., “*Gjykata në këtë rast argumenton se, termi i shitjes duhet të interpretohet në përputhje me dispozitat e CISG, pra në mënyre të pavarur nga ligji i një rendi të brendshëm të posaçme*”.

¹³ Schlechtriem P, Butler P “*UN Law on international sales*” Springer, (2009), fq. 28.

aksione, investime në letra me vlerë, instrumente të negociueshme, mjete monetare, anije, mjete lundruese, mjete me jastëk ajri, mjete ajrore dhe energji elektrike). Në shumë Shtete, disa ose të gjitha këto shitje, rregullohen me norma të posaçme, të cilat pasqyrojnë natyrën e veçantë të tyre.

Konventa përfshin edhe përjashtime të cilat sipas disa autorëve nuk duket se “*gjen ndonjë argument të vlefshëm*”. Kështu, pavarësisht se në të drejtën shqiptare sipas nenit 142 të Kodit Civil, “*Të gjitha sendet e tjera, duke përfshirë edhe çdo energji tjetër natyrore, janë sende të luajtshme*”, në disa sisteme juridike energjia nuk konsiderohet si “*mall*”.

Konventa sikurse e sipërlistuam nuk e konsideron si “*mall*” energjinë elektrike, por nga disa pikëpamje të doktrinës ky përjashtim mbetet i paargumentuar në masën kur burime të tjera energjie si gazi ose nafta hyjnë në kategorinë e mallrave dhe si të tillë rregullohen nga Konventa. Kjo do të na çonte në çështjen shumë të debatueshme, për të ditur nëse Konventa rregullon disa mallra që megjithëse të transportueshme nuk janë të prekshme.¹⁴

Nga ana tjetër, sipas neneve 4 dhe 5 të Konventës, rezulton e qartë se lënda e Konventës ka të bëjë vetëm me hartimin e kontratës dhe të drejtat dhe detyrimet e shitësit dhe blerësit, të cilat lindin nga një kontratë e tillë. Në veçanti, Konventa nuk ka të bëjë me vlefshmërinë e kontratës, pasojat që mund të ketë kontrata në lidhje me pronësinë e mallrave të shitura ose përgjegjësinë ligjore të shitësit në lidhje me vdekjen ose dëmtimin në njerëz të shkaktuar nga mallrat, kështu përjashtohet përgjegjësia e prodhuesit për dëmin jopasuror të cilin e shkaktojnë produktet e tij. Sipas disa kritikëve kjo përben një disavantazh, pasi mund të sjell probleme në interpretimin uniform të Konventës, pasi këtu përjashtohen çështje që lidhen me kalimin e pronësisë, pavlefshmërisë së kontratës etj.¹⁵

Zbatimi direkt.

Konventa zbatohet për kontratat e shitjes ndërkombëtare të mallrave, nëse të dy palët kontraktuese (shitësi dhe blerësi) i kanë vendet e biznesit të tyre në shtete të ndryshme të cilat e kanë ratifikuar Konventën atëherë, ato janë automatikisht subjekte të Konventës në përputhje me nenin 1(1)(a). Përjashtim nga ky rregull i përgjithshëm bën rasti kur palët me vullnetin e tyre kanë deklaruar mos zbatimin e kësaj Konvente.

Për tu përgjigjur pyetjes se cili do të konsiderohet si vend biznesi përcaktues për zbatimin e Konventës, kur pala kontraktuese ka më shumë se një vend të tillë në shtete të ndryshme që mund ta kenë ratifikuar Konventën, doktrina nga njëra anë, mban qëndrimin se vendi i biznesit do të konsiderohet vendi ku ndodhet selia kryesore e personit juridik, ndërsa nga ana tjetër qëndrimi më i përkrahur është se do të konsiderohet “*vend biznesi*” vendi, që ka lidhje më të ngushta me kontratën dhe përmbushjen e saj.¹⁶ Po ashtu, sipas doktrinës mund të jetë përcaktues, vendi i biznesit në të cilin ekzekutohet kontrata; vendi i biznesit ku zhvillohen veprimet parakontraktore; vendi i biznesit ku realizohet lidhja e kontratës; vendi i zakonshëm i biznesit apo vendi i biznesit ku ndodhet selia kryesore e një personi juridik.¹⁷

¹⁴ Ferrari F, “*La Vendita Internazionale. Applicabilità e Applicazioni della Convenzione delle Nazioni Unite sui Contratti di Vendita Internazionali di Beni Mobili*”, fq.112-113.

¹⁵ Schlechtriem P, Butler P “*UN Law on international sales*”, Springer, (2009), fq. 31

¹⁶ Schlechtriem & Schwenger: “*Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*”, Third Edition, Oxford University Press (2010), fq. 37-38.

¹⁷ Eörsi G, “*International Sales: the U.N. Convention on Contracts for the International Sales of Goods*”, New York (1984), fq. 2-29.

Ndërsa, Konventa në nenin 10(a) të saj, parashikon: “*në rast se një palë ka më shumë se një vend biznesi, vend i biznesit është ai i cili lidhet më ngushtë me kontratën dhe përmbushjen e saj, duke pasur parasysh rrethanat e njohura ose të parashikuara nga palët, në çdo kohë para ose gjatë lidhjes së kontratës*”. Neni 1(2) i Konventës, shton një kusht në lidhje me përcaktimin e momentit, në të cilin vendet e biznesit të palëve kontraktuese janë në shtete të ndryshëm, kështu: “*nuk mbahet parasysh fakti se palët i kanë vendet e biznesit të tyre në shtete të ndryshme kur ky fakt nuk del as nga kontrata as nga veprimet e mëparshme ndërmjet palëve, as nga të dhënat e ofruara nga palët kontraktuese, në një moment çfarëdo para lidhjes apo gjatë lidhjes së kontratës*”. Që kontrata e shitjes të jetë ndërkombëtare, presupozon jo vetëm që palët të kenë vende biznesi në shtete të ndryshme kontraktuese të Konventës, por gjithashtu që, çdonjëra prej palëve të dijë që vendi i biznesit të palës tjetër ndodhet në një shtet tjetër nga ai ku ndodhet i tij, jo më vonë se në momentin e lidhjes së kontratës.¹⁸ Prandaj, ndryshimi i mëpasshëm në vendndodhjen e vendit të biznesit nga një shtet në një tjetër, nuk duhet të ketë asnjë ndikim mbi karakterin ndërkombëtar të kontratës.¹⁹

Dispozitat e fundit të Konventës, fusin dy kufizime të tjera shtesë, në lidhje me fushëveprimin territorial që ka të bëjë me disa shtete.

Njëri, vlen vetëm nëse një shtet është palë e një marrëveshjeje tjetër ndërkombëtare që përmban dispozita të cilat kanë lidhje me çështjet e rregulluara nga kjo Konventë. Ndërsa, kufizimi tjetër u lejon shteteve që kanë legjislacione të njëjta ose të ngjashme për shitjen, që të deklarojnë që Konventa nuk zbatohet mes tyre.

Zbatimi indirekt.

Konventa do të zbatohet edhe në rastin kur një ose te dyja palët kontraktuese kanë vendet e tyre të biznesit në shtete jo kontraktuese të Konventës, dhe normat e të Drejtës Ndërkombëtare Private të këtij shteti thërrasin për zbatim, ligjin e një shteti kontraktues të Konventës.²⁰

Neni 1(1)(b) i Konventës, në vetveten e tij nuk është një normë konflikti, por ai përfshin të Drejtën Ndërkombëtare Private, për te përcaktuar ligjin e zbatueshëm për çështjen e dhënë, duke zgjeruar fushën e zbatimit të Konventës.

Kështu, sipas kësaj dispozite së pari, duhet të përcaktohet ligji i të Drejtës Ndërkombëtare Private që do të zbatohet, i cili mund të jetë një akt ndërkombëtar i ratifikuar nga shtetet kontraktuese të Konventës (për shembull: Konventa e Hagës e vitit 1955 “*Mbi ligjin e zbatueshëm për kontratat e shitjes ndërkombëtare të mallrave*”, Konventa e Romës e vitit 1980 “*Mbi ligjin e zbatueshëm për detyrimet kontraktore*” ose Rregullorja Roma I, në lidhje me këtë çështje); ose një akt kombëtar: (për shembull: ligjet e brendshme të shtetit që rregullojnë të Drejtën Ndërkombëtare Private, për Shqipërinë: Ligji Nr. 10428 datë 02.06.2011 “*Për të Drejtën Ndërkombëtare Private*”).

Së dyti, duhet verifikuar nëse shteti në të cilin ka referuar e Drejta Ndërkombëtare Private është një shtet kontraktues i Konventës të Vjenës. Nëse ky është një shtet kontraktues i Konventës atëherë, do të zbatohet ligji uniform dhe jo ligji i brendshëm i atij shteti”.²¹

¹⁸ Schlechtriem P, “*Uniform Sales Law - The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany*” (Juridisk Tidskrift, 1991/92), fq. 1-28

¹⁹ Velicu D, “*La vendita internazionale di merci*”, *Profilo Comparatistico*” Aracne (2007), fq. 27-30.

²⁰ Schlechtriem P, Butler P “*UN Law on international sales*” Springer, (2009), fq. 14.

Përmes zbatimit të normave të së Drejtës Ndërkombëtare Private zgjerohet fusha e zbatimit të Konventës, për këtë arsye u përfshi në Konventë neni 95.²²

Neni 95, u mundëson shteteve anëtare të Konventës të përjashtojë zbatimin e nenin 1(1)(b) të ligjit uniform dhe të lejojnë zbatimin e Konventës vetëm në rastet e parashikuara nga neni 1(1)(a), pra kur të dyja palët e kanë vendin e biznesit në shtete kontraktuese të Konventës.

Me përfshirjen e nenit 95 në Konventë, disa shtete bene rezerve pra nuk pranuan zbatimin e nenit 1(1)(b) këtu mund te përmendim: Republikën Popullore të Kinës, Republikën Çeke, Shën Vincenti dhe Grenadinet, Singaporin, Sllovakinë, Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Kur aderoi në Konventë Kanada bëri rezervë për nenin 95, në lidhje me një krahinë në (British Columbia) por më vonë u tërhoq. Gjermania, ka deklaruar se nuk do të zbatojë nenin 1(1)(b) në lidhje me çdo shtet që ka bërë një deklaratë se nuk do të zbatojë nenin 1(1)(b).²³ Për këto vende Konventa do të zbatohet vetëm në mënyrë të drejtpërdrejte sipas nenit 1(1)(a).

Në këtë kuadër jemi të mendimit se deklarimi apo jo i rezervës ngelet në zgjedhjen e shteteve kontraktuese të Konventës. Kështu, konkretisht Republika e Shqipërisë e ka ratifikuar Konventën e Vjenës pa kufizime duke pranuar edhe zgjerimin e fushës së zbatimit, që ofron neni 1(1)(b) i saj.

Kontratrat që i nënshtrohen zbatimit të Konventës.

Konventa e Vjenës ka për objekt të saj shitjen ndërkombëtare të mallrave. Në përputhje me nenet 30 dhe 53 të Konventës së Vjenës, mund të nxjerrim karakteristikat kryesore të kontratës të shitjes. Kështu, në vija të përgjithshme mund të themi se, me kontrate shitje do të kuptojmë: *“marrëveshjen me anë të së cilës shitësi kalon pronësinë e një pasurie tek blerësi, dhe ky i fundit paguan për të çmimin për të cilin është rënë dakord”*. Këtë qëndrim e gjejmë edhe në Kodin Civil, sipas nenit 705 të të cilit, kontrata e shitjes *“ka për objekt kalimin e pronësisë të një sendi apo një të drejte kundrejt pagimit të një çmimi”*. Karakteristikë e kontratës të shitjes sipas legjislacionit shqiptar paraqitet fakti se shitja është një kontrate e dyanshme²⁴ dhe konsensuale.²⁵

Mirëpo, sipas Konventës së Vjenës rregullohen edhe kontrata të një lloji të veçantë. Kështu, neni 73 përfshin kontratat me dorëzim në pjesë/periodik të mallrave, neni 35(2)(c) përfshin kontrata të shitjes me mostër apo model dhe kontrata të shitjes me provë.²⁶ Po ashtu, neni 3 i Konventës, konsideron shitje dhe i nënshtrohen rregullimit të saj edhe *“kontratrat për furnizimin e mallrave që fabrikohen ose prodhohen”*, pra mallra të ardhshme që nuk janë prodhuar apo fabrikuar ende në momentin e lidhjes së kontratës. Si rrjedhojë, mund të themi se Konventa e Vjenës zbatohet për kontratat në të cilat një palë (shitësi) detyrohet që të prodhojë

²¹ Huber P, Mullis A *“The CISG A new textbook for students and practitioners”*, Sellier European law publisher (2007), fq. 52, 53.

²² Ferrari F, *“La Vendita Internazionale. Applicabilità e Applicazioni della Convenzione delle Nazioni Unite sui Contratti di Vendita Internazionali di Beni Mobili”*, fq. 83.

²³ UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, (Edicioni 2012), fq.14.

²⁴ Neni 662 i Kodit Civil të Republikës të Shqipërisë: *“Kontrata është me detyrime të dyanshme, kur palët detyrohen reciprokisht ndaj njëra-tjetrës”*.

²⁵ Tutulani-Semini M, *“E drejta e detyrimeve dhe kontratave”* Pjesa e Posaçme, Skanderbeg books (2006), fq. 2, sipas së cilës: (Kontrata është e vlefshme që nga momenti i arritjes të marrëveshjes së palëve).

²⁶ Galgano F, *“E Drejta Private”* (Botimi i tretë) Luarasi University Press, (2006), fq. 615.

ose fabrikojë mallrat me kusht që ai të ketë siguruar pjesën e konsiderueshme të materialit të domosdoshëm për prodhimin apo fabrikimin e tij, ndërsa e kundërta nuk sjell zbatimin e Konventës. Me fjalë të tjera, kur pala që porositi mallrat merr përsipër të furnizojë një pjesë të konsiderueshme të materialeve të nevojshme për një fabrikim apo prodhim të tillë, kjo do të konsiderohej si një Kontratë Sipërmarrje dhe nuk do të sillte zbatimin e Konventës. Konventa nuk zbatohet gjithashtu, edhe për kontratat në të cilat pjesa mbizotëruese e detyrimeve të palës e cila furnizon mallrat konsiston në furnizimin e krahut të punës apo të shërbimeve të tjera.

Pavarësisht zgjerimit të fushës të zbatimit të Konventës në lidhje me përfshirjen e këtyre kontratave të veçanta. Në interpretimin e saj janë mbajtur qëndrime të ndryshme për sa i përket përfshirjes të disa lloji kontratash në fushën e zbatimit të Konventës, kështu:

Në parim Konventa nuk i rregullon Kontratat e Distribucionit Ndërkombëtar, por ajo mund të zbatohet për kontratat e shitjes së vetme (jo periodike), që janë lidhur në bazë të një marrëveshjeje Distribicioni. Gjithashtu, edhe Kontratat e Franchising nuk përfshihen në fushën e zbatimit të Konventës. Jurisprudenca ka pranuar si përjashtim nga rregulli i përgjithshëm, përfshirjen në fushën e zbatimit të Konventës, kontratat e shitjes që janë lidhur ndërmjet shitësit dhe blerësit mbi bazën e një Kontrate Franchisingu, të lidhur me parë.²⁷ Po ashtu, Kontrata Leasing, është përjashtuar nga fusha e zbatimit të Konventës, për shkak të funksionit ekonomik që ajo kryen, dallimit në objekt me kontratën e shitjes dhe mungesën e karakteristikave të saj, për tu rregulluar nga ligji uniform. Konventa nuk zbatohet edhe për Kontratat e Shkëmbimit Ndërkombëtar, pasi ato kanë për objekt kalimin e pronësisë të mallrave, por në këto kontrata çmimi nuk paguhet nëpërmjet monedhës por nëpërmjet një malli tjetër.²⁸

Autonomia kontraktore e palëve nën vështrimin e Konventës.

Hartuesit e Konventës kanë konsideruar se njohja e lirisë kontraktore të palëve është një parim thelbësor i cili është rregulluar nga neni 6 i Konventës. Sipas kësaj dispozite parashikohet qartë se palët mund të zgjedhin rastet dhe mënyrën që Konventa do të rregullojë, kontratën e tyre të shitjes. Pra, në rastin e një mosmarrëveshjeje, gjykata përpara se të veproj për zbatimin apo përjashtimin e Konventës, duhet të verifikojë se cili është vullneti i palëve.

Palët mbështetur në vullnetin e tyre mund të vendosin që kontrata e tyre të mos rregullohet nga Konventa e Vjenës, duke përjashtuar gjithë zbatimin e saj, ose mund të vendosin të përjashtojnë zbatimin e vetëm disa dispozitave të saj. Ky mekanizëm është quajtur “*opting out*” dhe zbatimi i tij paraqet debate të shumta, që kanë të bëjnë kryesisht me përjashtimin e shprehur ose të nënkuptuar të Konventës.²⁹

Përjashtim i shprehur i Konventës mund të shfaqet në dy mënyra. Së pari, përjashtimi i Konventës duke treguar ligjin e zbatueshëm që do të rregullojë kontratën. Kështu, palët kontraktuese mund të përfshijnë në kontratën e tyre një klauzolë, e cila parashikon zbatimin e ligjit të brendshëm të një shteti të caktuar duke përjashtuar shprehimisht Konventën, ndërsa në rast se një klauzolë e tillë do të mungonte atëherë, do të zbatohet Konventa. Ndërsa, në rastin e

²⁷ Vendim Nr. 11 95 123/357, datë 8 Janar 1997 i Gjykatës së Apelit Luzern, Zvicër, “Gjykata argumentoi se, Konventa nuk do të zbatohet nëse elementet e tjera të ndryshme nga shitja do të ishin mbizotëruese neni 3(2) i Konventës. Megjithatë Gjykata citoi se: një kontratë shitje (e vetme) individuale e cila është mbështetur në një kontratë ekskluzive Distribicioni apo Franchise do të përfshihet në fushën e zbatimit të CISG”.

²⁸ Ferrari F, “The CISG’s sphere of application”, fq. 63-64.

²⁹ Butler A. E, “A Practical Guide to the CISG; Negotiations through litigation” Aspen Publishers, (2007), fq. 8-9.

dytë, palët mund të përjashtojnë shprehimisht zbatimin e Konventës nëpërmjet përfshirjes të një klauzole vullneti në kontratë, por nuk e përcaktojnë ligjin e zbatueshëm për kontratën e tyre, ky ligji do të identifikohet nga normat e të Drejtës Ndërkombëtare Private.

Përjashtimi i nënkuptuar i Konventës nuk parashikohet shprehimisht në asnjë dispozitë të saj pavarësisht se përfshirja e një dispozite të tillë u propozua nga përfaqësues Belg dhe Anglez, ajo nuk gjeti zbatim në tekstin e Konventës.³⁰ Megjithatë, mund të themi se një mënyrë e nënkuptuar për të përjashtuar zbatimin e Konventës mund të jetë, zgjedhja e një ligji të një shteti jo kontraktues të Konventës, si ligji i zbatueshëm për rregullimin e kontratës së lidhur midis palëve.

Debat është shfaqur në rastin kur palët zgjedhin si ligj të zbatueshëm, për rregullimin e kontratës së tyre, ligjin e një shteti kontraktues të Konventës. Pyetja që është ngritur është në një rast të tillë duhet të zbatohet ligji substancial i Konventës apo ligji i brendshëm i këtij shteti?

Për ti dhënë përgjigje kësaj pyetjeje, rezulton se qëndrimet e praktikës gjyqësore kanë qenë të ndryshme. Kështu nga njëra anë, jurisprudenca ka mbajtur qëndrim se është e qartë se vullneti i palëve është të përjashtojnë në mënyrë të nënkuptuar zbatimin e Konventës dhe të zbatojnë ligjin e brendshëm të shtetit të zgjedhur nga palët.³¹ Si rrjedhojë, ky ligji i brendshëm do të përdoret për të mbushur hapësirat e Konventës. Ndërsa nga ana tjetër, pjesa më e madhe e jurisprudencës mban qëndrimin të kundërt. Pra, nëse Konventa nuk përjashtohet në mënyrë të shprehur atëherë ajo do të zbatohet³². Gjithsesi, një palë kontraktuese ka të drejtën të provojë se qëllimi i saj ishte zbatimi i ligjit të brendshëm dhe jo i Konventës. Barra e provës, i takon palës që paraqet një pretendim, kjo palë duhet ta vërtetojë pretendimin e saj para gjykatës.

Konventa, në nenin 6 të saj, paraqet një dallim ndërmjet përjashtimit të zbatimit të Konventës, nga shmangia ose ndryshimi i efekteve të çdonjërës prej dispozitave të saj. Përjashtimi i Konventës nuk i nënshtrohet asnjë kufizimi ndërsa shmangia ose ndryshimi i efekteve të dispozitave të saj është i kufizuar, sidomos për nenin 12 kur shteti që rregullon kontratën ka nënshkruar rezervën në përputhje me nenin 96 (që kontrata të bëhet vetëm në formë shkresore). Në këtë rast, palët kontraktuese nuk mund të shmangin dhe duhet të zbatojnë vullnetin e shtetit për formën shkresore të kontratës, kjo është një shprehje e kufizimit të autonomisë kontraktore të palëve.

Në disa raste, palët në një kontratë, e cila nuk bën pjesë në fushën e zbatimit të Konventës mund të konsiderojnë se është në interesin e tyre ta rregullojnë marrëveshjen e tyre nga Konventa, kështu ata mund të përdorin mekanizmin “*opting in*”. Ky moment nuk rregullohet

³⁰ Herber R, “*Kommentar zum einheitlichen UN-Kaufrecht*”, Beck, (1995), fq. 83.

³¹ Vendim Nr. -, datë. 19 Prill 1994, i Gjykatës të Arbitrazhit Itali. “*Gjykata argumentoi se: Konventa nuk do të zbatohet në këtë rast, pasi palët me vullnetin e tyre kishin zgjedhur si ligj të zbatueshëm ligjin Italian (i referohet ligjit të brendshëm duke përjashtuar në mënyrë të nënkuptuar CISG). Italia është shtet kontraktues i Konventës ndërsa Japonia nuk është shtet kontraktues i saj. Megjithatë, vetë arbitrat kishin mendime të ndryshme, njëri prej tyre parashikon se nuk kemi të bëjmë me përjashtimin të zbatimit të Konventës pasi nuk kemi një përjashtim të shprehur të saj, pra në këtë rast duhet zbatohet neni 1(1)(b) duke zbatuar Konventën, pra nuk kemi të bëjmë me një nga përjashtimet e Konventës sipas nenit 6 të saj*”.

³² Vendim Nr. T-8/08, datë, 28 Janar 2009 i Gjykatës të Arbitrazhit, Serbi. “*Gjykata argumentoi se: në çështjen e ngritur ndërmjet një shitësi Serb dhe një blerës Shqiptar me objekt shitjeje dhe shpërndarje medikamentesh, duke qenë se palët me marrëveshje ndërmjet tyre kishin përcaktuar se kontrata do të rregullohej në përputhje me normat e zbatueshme dhe Ligjet e Republikës të Serbisë, atëherë në këtë rast, do të zbatohet Konventa sipas nenit 1(1)(b). Shqipëria në atë kohë ende nuk e kishte ratifikuar Konventën ndërsa Serbia ishte shtet kontraktues i CISG, duke qenë se palët kishin zgjedhur si ligj të zbatueshëm për kontratën e tyre ligjin Serb atëherë CISG ishte i zbatueshëm*”.

shprehimisht nga Konventa e Vjenës, por është rregulluar në nenin 4 të Konventës e Hagës të vitit 1964. Një propozim për përdorimin e “*opt in*” erdhi nga Republika Demokratike Gjermane, gjatë Konferencës Diplomatike, sipas së cilës Konventa e Vjenës duhet të zbatohet edhe kur kushtet për zbatimin e saj nuk janë të mjaftueshme për ta rregulluar kontratën. Ky propozim u refuzua. Por, u argumentua se përfshirja e një dispozite të tillë në tekstin e Konventës, nuk ishte e nevojshme, pasi parimi i autonomisë kontraktore ishte mëse i mjaftueshëm për ti lejuar palët për të bërë “*opt in*” në Konventën e Vjenës.³³

Konkluzione.

Si konkluzion, mund të themi se Konventa është një ligj uniform i cili ka për qëllim të standardizojë normat në fushën e shitjes ndërkombëtare të mallrave duke krijuar më shumë siguri dhe stabilitet në këtë fushë. Heqja e barrierave, nëpërmjet unifikimit të ligjit që rregullon formimin dhe përmbajtjen e kontratave për shitjen ndërkombëtare të mallrave, e bën më të lehtë tregtinë dhe ul shpenzimet e veprimeve për të gjitha ato shtete që e kanë nënshkruar ose zbatuar Konventën.

Aktualisht, Konventa është një nga aktet më të përdorura në botë, lidhur me shitjen ndërkombëtare të mallrave. Ky përfundim, rezulton nga pjesëmarrja në të, i një numri të konsiderueshëm shtetesh nga rajone gjeografike të ndryshme, faza të ndryshme të zhvillimit ekonomik e politik dhe sisteme të ndryshme juridike, ekonomike e shoqërore. Sot, rreth 83 shtete e kanë ratifikuar apo nënshkruar Konventën, midis të cilave, sikurse pamë edhe Republika e Shqipërisë.

Gjithashtu, mund të themi se kjo Konventë i jep një rëndësi parësore parimit të autonomisë kontraktore të palëve, duke u lënë atyre mundësinë të përjashtojnë ose kufizojnë zbatimin e të gjithë Konventës apo dispozitave të caktuara të saj.

Referenca:

Doktrinë

Butler A. E, “*A Practical Guide to the CISG; Negotiations through litigation*” Aspen Publishers, (2007).

Eörsi G, “*International Sales: the U.N. Convention on Contracts for the International Sales of Goods*”, New York (1984).

Ferrari F, “*La Vendita Internazionale. Applicabilità e Applicazioni della Convenzione delle Nazioni Unite sui Contratti di Vendita Internazionali di Beni Mobili*”.

Ferrari F, “*The CISG’s sphere of application*”.

Galgano F, “*E Drejta Private*” (Botimi i tretë) Luarasi University Press, (2006).

Herber R, “*Kommentar zum einheitlichen UN-Kaufrecht*”, Beck, (1995).

Honnold J. O, “*Uniform Law for International Sales*”, Dordrecht, (1982).

Huber P, Mullis A “*The CISG A new textbook for students and practitioners*”, Sellier European law publisher (2007),

³³ Uncitral Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Edizioni 2012, (United Nation 2012), fq.34.

Nuni A, “*E Drejta e Biznesit*”, (2006).

Schlechtriem & Schwenzer: “Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)”, Third Edition, Oxford University Press (2010).

Schlechtriem P, Butler P “*UN Law on international sales*”, Springer, (2009).

Schlechtriem P, “*Uniform Sales Law - The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany*” (Juridisk Tidskrift, 1991/92).

Tutulani-Semini M, “*E drejta e detyrimeve dhe kontratave*” Pjesa e Posaçme, Skanderbeg books (2006).

UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, (Edicioni 2012).

Velicu D, “*La vendita internazionale di merci*”, *Profilo Comparatistico*” Aracne (2007).

Jurisprudencë

Vendim Gjyqësor Nr. 10 Ob 518/95. datë: 6 Shkurt 1996 i Oberster Gerichtshof.

Vendim Gjyqësor Nr. 22 U 4/96, Datë 21.05.1996 i Oberlandesgericht Köln, Gjermani.

Vendim Gjyqësor Nr. 4 O 369/99, datë 19 Janar 2001 i Landgericht Flensburg, Gjermani.

Vendim Gjyqësor Nr. VIII ZR 159/94, datë: 8 Mars 1995 i Gjykatës se Lartë e Gjermanisë.

Vendim Gjyqësor, Nr. 5, Datë 14.01.1998 i Gjykatës së Apelit të Parisit.

Vendim Nr. 98 CIV 961 RWS, 99 CIV 3607 RWS, datë: 21 Gusht 2002 i Gjykatës së Distriktit Federal, New York-SHBA.

Vendim Nr. -, date 25 Shkurt 2004 i Gjykatës së Padoves.

Vendim Nr. -, datë. 19 Prill 1994, i Gjykatës të Arbitrazhit Itali.

Vendim Nr. 11 95 123/357, datë 8 Janar 1997 i Gjykatës së Apelit Luzern, Zvicër.

Vendim Nr. 7 U 3771/97, date 28 Janar 1998, i Gjykatës së Apelit të Mynihut.

Vendim Nr. T-8/08, datë, 28 Janar 2009 i Gjykatës të Arbitrazhit, Serbi.